

Komenda Główna Straży Granicznej

<https://www.strazgraniczna.pl/pl/pozostale-informacje/promocja-i-tradycje-formacji/historia-sg/16080,Dlaczego-powstal-KOP.html>
14.08.2026, 17:50

Dlaczego powstał KOP?

Maciej Pietraszczyk
11.08.2026

W nocy z 3 na 4 sierpnia 1924 roku sowiecka banda dywersyjna, licząca około 100 ludzi i dowodzona przez oficera sowieckiego wywiadu wojskowego Stanisława Waupszasowa, dokonała napadu na miasteczko powiatowe Stołpce.

Napastnicy najpierw przecięli połączenie telegraficzne i telefoniczne miasteczka ze światem zewnętrznym. W samych Stołpcach nie było jednostek wojskowych. Nawet siły policyjne były niewielkie, mimo, że znajdowały się tu: komenda powiatowa i posterunek miejski. W wyniku napadu dywersanci opanowali: stację kolejową, więzienie, komendę powiatową policji oraz budynek poczty. Udało się obronić budynek starostwa, wraz ze znajdującym się w nim posterunkiem miejskim. Jednak zostało to okupione śmiercią siedmiu policjantów, jednego urzędnika starostwa i dwóch osób cywilnych. Oprócz tego kilku policjantów i jeden urzędnik zostali ranni. Wszystkie zdobyte, przez dywersantów, budynki zostały zdemolowane i ograbione. To samo spotkało kilka mieszkań prywatnych. Z więzienia napastnicy wypuścili więźniów. Napad trwał jedną godzinę. Na ratunek zaatakowanemu miasteczku wyruszył z Nowogródka pluton ułanów. Jednak odsiecz ta została powstrzymana na przedmieściach ogniem karabinów maszynowych. Napastnicy zdołali się wycofać, zabierając ze sobą zagrabione łupy. By uniknąć ruszającego pościgu rozproszyli się i co najmniej jedna grupa z nich, licząca 15 osób, przekroczyła z powrotem granicę polsko - sowiecką, uciekając do Związku Sowieckiego. Próbujący przeciąć im drogę ucieczki ułani zostali ostrzelani przez placówki sowieckie, co uniemożliwiło im zatrzymanie dywersantów. Pozostali napastnicy rozproszyli się w terenie. Prowadzony za nimi pościg doprowadził do ujęcia kilkunastu sprawców. Aresztowano, m. in.: agenta Piotra Jodę, który został skazany na więzienie. Odbywał tą karę do 1939 roku, kiedy wkroczyła na te tereny Armia Czerwona.

Napad wywołał szok w całym kraju. Zdano sobie sprawę, że Policja Państwowa nie da sobie rady z przeciwnikiem działającym według zasad wojskowych i mającym oparcie w sąsiednim państwie. Dlatego dla wszystkich stało się oczywiste, że system ochrony granicy państwowej należy oprzeć na innej formacji, która będzie mogła skuteczniej

ochroniać granicę państwa. Dlatego napad na Stołpcę stanowi tak ważną datę w historii formacji granicznych, gdyż przesądził o tym, że już wkrótce powstał Korpus Ochrony Pogranicza.

Zdjęcia - Narodowe Archiwum Cyfrowe